

Direktiv om ändring av narkotikarambeslutet

2013/14:FPM12

Justitiedepartementet

2013-10-21

Dokumentbeteckning

KOM (2013) 618

Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av rådets rambeslut 2004/757/RIF av den 25 oktober 2004 om minimibestämmelser för brottsrekvisit och påföljder för olaglig narkotikahandel vad gäller definitionen av narkotika

Sammanfattning

Genom rådets rambeslut om narkotika från 2004 infördes gemensamma minimibestämmelser för brottsrekvisit och påföljder för olaglig narkotikahandel. Syftet med det aktuella direktivförslaget är att utvidga tillämpningsområdet för narkotikarambeslutet till att även omfatta nya psykoaktiva ämnen.

Arbetet mot den illegala handeln med narkotika är en högt prioriterad fråga för regeringen. Mot den bakgrunden ställer sig regeringen allmänt positiv till förslaget, som dock behöver analyseras närmare bl.a. med avseende på dess effekter för den svenska narkotikalagstiftningen.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Narkotikarambeslutet från 2004 syftar till att tillnärma medlemsstaternas kriminalisering beträffande olaglig narkotikahandel. I beslutet fastställs gemensamma minimiregler för brottsrekvisit och påföljder. Bestämmelserna är tillämpliga på ämnen som kontrolleras enligt FN:s konventioner om narkotika och på ämnen – syntetiska droger – som kontrolleras inom ramen

för den gemensamma åtgärden 97/936/RIF. Tillämpningsområdet omfattar däremot inte nya psykoaktiva ämnen.

2013/14:FPM12

Genom rådets beslut 2005/387/RIF infördes ett system för att hantera riskerna med nya psykoaktiva ämnen, som innebär att kontrollåtgärder och straffrättsliga påföljder kan införas inom hela unionen för dessa ämnen.

Kommissionen konstaterar i samband med det aktuella förslaget att nya psykoaktiva ämnen, som ger samma effekt som kontrollerade ämnen, har börjat bli allt vanligare inom unionen. Dessa ämnen marknadsförs ofta som lagliga alternativ till de kontrollerade ämnena. Antalet rapporterade ämnen tredubblades mellan 2009 och 2012 (från 24 till 73). I ett meddelande från oktober 2011 fastställde kommissionen att de nya psykoaktiva ämnena är ett av de problem som fordrar en stark insats på EU-nivå.

Den 10 september 2013 presenterade kommissionen dels det nu aktuella direktivförslaget, dels ett förslag till ny förordning (KOM (2013) 619) som ska ersätta rådets beslut 2005/387/RIF. Förordningsförslaget syftar till att förbättra varningssystemet för nya psykoaktiva ämnen (se faktrapromemoria 2013/14:FPM11).

1.2 Förslagets innehåll

Direktivförslaget innebär att tillämpningsområdet för narkotikarambeslutet utvidgas till att även omfatta sådana nya psykoaktiva ämnen som är föremål för kontrollåtgärder enligt rådets beslut 2005/387/RIF. Det omfattar även de ämnen som efter kommissionens beslut är föremål för permanent marknadsbegränsning enligt den föreslagna förordningen.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Narkotikarambeslutet har genomförts genom regleringen i narkotikastrafflagen (1968:64). Med narkotika förstås enligt den lagen (8 §) läkemedel eller hälsofarliga varor med beroendeframkallande egenskaper eller euforiserande effekter eller varor som med lätthet kan omvandlas till varor med sådana egenskaper eller effekter och som

1. på sådan grund är föremål för kontroll enligt en internationell överenskommelse som Sverige har biträtt, eller
2. av regeringen förklarats vara att anse som narkotika enligt lagen.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Det är inte möjligt att nu bedöma eventuella ekonomiska konsekvenser. Utgångspunkten är dock att sådana, såväl nationella som inom EU, ska finansieras inom befintlig budgetram.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Kampen mot narkotika är en högt prioriterad fråga för regeringen. Sverige driver aktivt narkotikapolitiska frågor inom EU och verkar där för det långsiktiga målet att bidra till en folkhälsobaserad och restriktiv syn på narkotika. Regeringen är mot den bakgrunden i och för sig positiv till förslaget att utvidga tillämpningsområdet för narkotikarambeslutet.

Det finns dock skäl att noga analysera konsekvenserna av förslaget, särskilt vad gäller förhållandet till den svenska narkotikalagstiftningen och den svenska definitionen av narkotika. Det är angeläget att kommissionens förslag inte påverkar de nationella möjligheterna att förklara även andra läkemedel/varor vara att anse som narkotika än vad som följer av de nu aktuella förslagen. Regeringen kommer att bevaka frågan noggrant.

Kommissionens förslag kan vidare aktualisera frågor om val av rättslig grund.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter är ännu inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Europaparlamentets ståndpunkt är ännu inte känd.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Kommissionens förslag har remitterats till Statens folkhälsoinstitut och Läkemedelsverket. Remissvar har ännu inte inkommit.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Förslaget grundar sig på artikel 83.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) och ska antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet, vilket innebär att rådet beslutar med kvalificerad majoritet och att Europaparlamentet är medbeslutande.

EU har i enlighet med 83.1 i EUF-fördraget befogenhet att genom direktiv fastställa minimiregler om fastställande av brottsrekvisit och påföljder inom området olaglig narkotikahandel.

2013/14:FPM12

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Kommissionen uttalar i sin subsidiaritetsanalys att EU har bättre förutsättningar än medlemsstaterna att vidta åtgärder som på den inre marknaden begränsar tillgången till skadliga nya psykoaktiva ämnen för konsumenterna, utan att samtidigt hindra den legitima handeln. Detta beror enligt kommissionen på att enskilda medlemsstater inte var och en för sig kan hantera tillströmningen och spridningen av dessa ämnen på ett effektivt och hållbart sätt. Nationella insatser som inte samordnats sinsemellan och en uppsjö av olika nationella ordningar om nya psykoaktiva ämnen kan leda till att problem förskjuts till en annan medlemsstat och kan skapa problem i samarbetet mellan medlemsstaternas rättsliga myndigheter och brottsbekämpande organ.

Kommissionen gör vidare bedömningen att förslaget är proportionerligt och inte går utöver vad som är nödvändigt för att nå målen, eftersom det endast är de nya psykoaktiva ämnena som utgör ett allvarligt problem på EU-nivå som omfattas av straffrättsliga bestämmelser.

Regeringen delar kommissionens bedömning.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Direktivförslaget, liksom förslaget till förordning, kommer att tas upp till en första behandling vid Horisontella narkotikagruppens möte den 16–17 oktober 2013.

4.2 Fackuttryck/termer

Nytt psykoaktivt ämne är enligt förordningens definition ett naturligt eller syntetiskt ämne som vid konsumtion av människor kan stimulera eller ge funktionsnedsättningar i det centrala nervsystemet, vilket kan leda till hallucinationer, ändringar av de motoriska funktionerna, tankeförmågan, beteendet, iakttagelseförmågan, medvetenheten eller sinnesstämningen och som är avsett att konsumeras av människor eller kan konsumeras av människor, även om det inte är avsett för dem, med syftet att framkalla en eller flera av de ovannämnda effekterna och som varken kontrolleras av FN:s allmänna narkotikakonvention, ändrad genom 1972 års protokoll, eller 1971 års FN-konvention om psykotropa ämnen; i definitionen ingår inte alkohol, koffein, tobak och tobaksvaror enligt Europaparlamentets och rådets direktiv

2001/37/EG av den 5 juni 2001 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation eller försäljning av tobaksvaror.

2013/14:FPM12